

Othello eller Mr. Wrong for Miss Right eller Hur helt fel karl förför och förstör den kvinna han tror är den rätta

I Marjorie Garbers nyutkomna (2004) "Shakespeare After All" hittade jag ett avsnitt som förstärkte min egen reaktion på denna tragedi. Varje gång jag ser Othello får jag hålla mig fast i armstöden eftersom jag hela tiden vill hoppa upp från min plats i publiken, avbryta Jago och försäkra Othello om att hans hustru är precis så god och trogen och förälskad i honom som hon framstår i pjäsen. Tydligt är jag inte ensam. Marjorie Garber har nämligen att förtälja att ett sådant påtagligt ingripande i handlingen tydligen varit ett relativt ofta återkommande fenomen under seklernas gång.

Och vem blir inte upprörd då en kvinna som Desdemona blir utsatt för helt och hållet oförskyllt förtal och beskrivs i synnerligen nedsättande ordalag?

Här har man ytterligare ett exempel på hur Shakespeare får oss att så leva oss in i handlingen att vi glömmar bort att vi har att göra med rollskapelser och inte med levande människor. Desdemona vinner var sympati från första gången vi ser henne på scenen och i slutet av tragedin blir vår medkänsla nästan outhärdlig. Vi följer Jagos avskyvärda förföljelse av denna alltigenom goda kvinna med stigande fasa.

SHAKESPEARE HAR I JAGOS ROLL med sedvanlig skicklighet trollat fram en kombination av djävulsk finurlighet och renodlad djävulskhet och man följer Jagos insinuerande intriger med stigande fascination och avsky – och motvillig beundran. Och Othello faller snällt offer för hans ränksmideri. Hur är det möjligt?

I detta sammanhang tror jag man måste komma ihåg att Othello är en handlingens man, van att tala, tänka och handla i praktiska och pragmatiska banor. Man kan knappast förvänta sig att Othello skall vara lyhörd för sanningen bakom insinuationer och vaga antydningar. Han säger ju också till Jago att han vill ha "okulära bevis" för hustruns påstådda otrohet.

Desdemona och Emilia. Teckning av D. G. Rossetti

OM OTHELLO ÄR EN PRAKTISK och pragmatisk handlingens man, så är Desdemona en kvinna av djupaste känslor – men också av starkt beslutssam handlingskraft. Hon förälskade sig i Othello då hon hörde berättelserna om allt han gjort, och sedan gjorde hon allt för att behaga honom. Han, å andra sidan, förälskade sig i henne för att hon beundrade honom. Tala om manlig fåfänga!

ALLTNOG, DESDEMONA ÄR EN I RADEN av Shakespeares döttrar som har ett speciellt förhållande till sin far och som hyser beundran och respekt för honom – men som också äger en inre styrka vilken tillåter henne att sätta sig upp mot faderns uttalade vilja. Man tänker då på Julia, Rosalind, Isabella och Ofelia till exempel. Desdemona framstår i jämförelse som

Othello, Desdemona m.fl. Illustration av Sir John Gilbert 1858-66.

den mest uppriktiga och rakaste av dem. Det tal hon håller inför de styrande i Venedig som försvar för sitt beslut att gifta sig i hemlighet med Othello mot faderns vilja är helt lysande. Inte nog med att hon får se faderns argument skjutna i sank, hon framstår även som mycket "modern" i sin erotiska frispråkighet. Hennes kärlek till Othello är inte bara av romantisk utan också av starkt sexuell karaktär.

"... när han går ut i krig berövas jag min rätt som hustru" (1. 3)

Othello däremot skyndar sig att betona att han skulle sakna hennes *sällskap* om hon inte följde med till Cypern.

"Gud vet att när jag ber, så inte är det för att lystnaden regerar mig och att jag söker ugn för blodets glöd" (1. 3)

Han är för gammal för sådana ungdomliga sysselsättningar!

Överhuvudtaget håller jag med T.S. Eliot i hans kommentar om Othellos personlighet såsom varande alldeles för träaktig, utan insikt och känslomässigt djup. Som sagt i rubriken till dessa funderingar – helt fel för Desdemona.

TILL SIST KAN JAG INTE LÅTA BLI att ta upp en av Marjorie Garbers kommentarer. Hon nämner etymologin för namnet på den ö där handlingen äger rum, Cypern. Tydligt kommer det från Kypris, ett annat namn för Afrodite. Enligt grekisk mytologi skaffade Afrodites svart-sjuka man, smeden Hefaistos, ett gyllene nät i vilket han lyckades fånga hustrun och hennes älskare, krigsguden Ares. Och sedan stod han skadeglatt bredvid och betraktade det framgångsrika resultatet av sin plan. Likheten med Jago är ganska så slående.

Text: Gigi Stengård